АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС. ФІНАНСОВЕ ПРАВО. ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

DOI: 10.34015/2523-4552.2019.2.03

УДК 342.95:343.8

Бараш Є. Ю.,

*доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
начальник Інституту кримінально-
виконавчої служби*

ORCID ID: 0000-0002-8402-061X

Самосьонук А. О.,

*магістр права, молодший науковий
співробітник науково-дослідного центру з
питань діяльності органів та установ
ДКВС України та пробації Інституту
кримінально-виконавчої служби*

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ НАДАННЯ ПОСЛУГ ЗАСУДЖЕНИМ ТА УВ'ЯЗНЕНИМ КРІЗЬ ПРИЗМУ «ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ»

У статті досліджено можливі шляхи покращення умов тримання засуджених та забезпечення дотримання їх основних громадянських прав і свобод шляхом використання сучасних технічних засобів та новітніх технологій. Зокрема, запропоновано наукове обґрунтування та розглянуто в контексті «переваги – недоліки», на основі міжнародної практики та з урахуванням національних особливостей, імовірність упровадження в органах і установах виконання покарань України системи інтернет-магазинів з продуктами харчування та предметами першої необхідності.

Ключові слова: засуджені; інтернет-магазин; норми площі; норми харчування; сайт; інформаційні технології.

В статье исследованы возможные пути улучшения условий содержания осужденных и обеспечения соблюдения их основных гражданских прав и свобод путем использования современных технических средств и новейших технологий. В частности, предложено научное обоснование и рассмотрено в контексте «преимущества – недостатки», на основе международной практики и с учетом национальных особенностей, вероятность внедрения в органах и учреждениях исполнения наказаний Украины системы интернет-магазинов с продуктами питания и предметами первой необходимости.

Ключевые слова: осужденные; интернет-магазин; нормы площади; нормы питания; сайт; информационные технологии.

Постановка проблеми. Важливість питання належного інформаційно-технічного забезпечення діяльності ДКВС України в добу технологічного прогресу, інноваційних розробок та досягнень є незаперечною. Це пов'язується з тим, що нинішній стан справ у ДКВС у цій сфері є цілком незадовільним. Так, відповідно до Розпорядження Кабінету міністрів України від 13 вересня 2017 р. № 654-р «Про схвалення Концепції реформування (розвитку) пенітенціарної системи України на 2017–2020 рр.» рівень технічної оснащеності установ виконання покарань та слідчих ізоляторів засобами охорони незадовільний (понад 90 % наявних комплексів технічних засобів охорони периметрів та 33 % інших типів інженерно-технічних засобів охорони й нагляду установ виконання покарань і слідчих ізоляторів перебувають у незадовільному технічному стані внаслідок багаторазового перевищення граничного строку експлуатації, морального і фізичного зношення).

Як наслідок, у Концепції передбачено основні завдання щодо вирішення наявних технологічних проблем: упровадити в діяльність органів, установ виконання покарань і слідчих ізоляторів сучасні інформаційні технології, зокрема створити комплексний електронний реєстр засуджених і осіб, узятих під варту, а також суб'єктів пробації; запровадити сучасні та модернізувати наявні технічні засоби охорони, у тому числі системи відеоспостереження, в установах виконання покарань і слідчих ізоляторах; замінити застарілу телекомунікаційну техніку та засоби зв'язку [1].

Безперечно, усі ці заходи є надзвичайно важливими та сприяти-

муть кращій роботі органів та установ ДКВС України. Їх основною метою є необхідність підвищення рівня безпеки та дотримання засудженими умов режиму, проте щодо покращення умов тримання засуджених вони, на жаль, мають лише дотичний характер. А зважаючи на те, що Концепція діє вже третій рік, але стан справ суттєво не покращився (єдиний реєстр не створений, застаріла телекомунікаційна система та засоби зв'язку замінюються лише точково, а щодо останніх новинок у технологічному світі, то вони навряд чи скоро дістануться до системи ДКВС України, що можна пояснити необхідністю значного фінансування такого реформування та нестачею коштів, які отримує служба), видається дивним, що в Концепції чомусь не розглянуто інші можливі шляхи використання сучасних технологій для покращення умов тримання засуджених, менш затратних з погляду реалізації, але дуже ефективних для процесу виконання і відбування покарання та ресоціалізації засуджених.

Тому як ніколи актуальним видається розглянути можливість зміни підходу до організації реалізації платних послуг, які можуть надаватися органами та установами виконання покарань, слідчими ізоляторами (їх виробничими майстернями і підсобними господарствами) та іншими установами Державної кримінально-виконавчої служби, що утримуються за рахунок бюджетних коштів (відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 8 серпня 2007 р. № 1017) [2], зокрема послуг з продажу засудженим та ув'язненим продуктів харчування і предметів першої необхідності за допомогою сучасних досягнень науки і техніки,

наприклад, мережі Інтернет. У цьому аспекті Україна виявляється досить прогресивною державою, яка внесла у 2014 році, зміни до статті 110 Кримінально-виконавчого кодексу, що дозволяють засудженим до позбавлення волі використовувати глобальну мережу Інтернет, зокрема програму Skype для спілкування з навколишнім світом (переважно з родичами та близькими). Через рік з моменту прийняття цієї норми правом на користування глобальною мережею Інтернет скористалося понад 2300 засуджених [3, с. 89, 132]. На жаль, на сьогодні публікацій офіційної статистики з цього питання немає. Проте, за статистичними даними, що узагальнювалися Інститутом кримінально-виконавчої служби з квітня 2017 року за дорученням заступника Міністра юстиції України від 14.04.2017 № 109/23/32-17, на кінець 2017 року кількість засуджених, що скористалися мережею Інтернет, становила 31 544 осіб, а на кінець жовтня 2018 року – 23 009 осіб [4, с. 181]. За такого стану справ позитивні зрушення в процесі ресоціалізації засуджених, які мали доступ до Інтернету, відзначали і працівники установ, і самі засуджені. А в деяких європейських країнах сьогодні навіть існує практика ресоціалізації через ведення засудженими під наглядом адміністрації свого власного блогу чи трансляції роликів, що не містять негативного наповнення та відповідають моральним нормам (наприклад, танцювальний флеш-моб від 1500 тис. філіппінських засуджених в пам'ять про Майкла Джексона) та, як наслідок, змінюють на краще негативне ставлення в суспільстві до засуджених [5]. То чому б не продовжувати використовувати

Інтернет там, де це можливо, для вирішення й інших проблемних питань? Наперед хочемо зазначити: ми усвідомлюємо, що користування Інтернетом для засуджених може мати негативні наслідки. Тому ми не пропонуємо надати засудженим доступ до Інтернету, а навпаки – прагнемо використати його технологію виключно для створення електронної платформи (сайту), за допомогою якого рідні та близькі засуджених матимуть можливість замовити через Інтернет продукти харчування та речі першої необхідності, які в найкращому вигляді та в найкоротший строк доставлять отримувачу. Це б дозволило вирішити низку наявних нині проблем та привести систему виконання покарань України у відповідність до міжнародних стандартів.

Проте ми розуміємо, що цей процес не може відбутися раптово та за відсутності відповідних підстав. Це вимагає проведення повного та всебічного наукового дослідження, результатом якого мають стати конкретні пропозиції та шляхи запровадження в українській системі виконання покарань мережі інтернет-магазинів з продуктами харчування та предметами першої необхідності для засуджених, що і спонукає нас до наукової розробки цього питання.

Постановка завдання. Історії становлення та розвитку української системи виконання покарань вже відомі випадки, коли спільними зусиллями працівників та адміністрації установ за сприяння керівництва ДКВС України здійснено спроби запровадити інтернет-магазини для засуджених. Уперше таку новачку намагалися ввести в Качанівській ВК № 54 (Харківська обл.) – установі

виконання покарань мінімального рівня безпеки для жінок, що вперше позбавлені волі. Відомості про стан такої ініціативи та шляхи її запровадження навіть розглянуто на засідання колегії ДПтС України в Харкові 27 травня 2011 року [6]. А через два роки з'явилася інформація про початок роботи такого сайту і на території Дніпропетровської області [7]. Зазначені інтернет-ресурси, склади, на яких зберігатимуться та з яких будуть доставлятися продукти харчування і речі першої необхідності, були лише дотичними до системи ДКВС. Базове забезпечення проекту, зокрема фінансове, проектну розробку та безпосередню реалізацію, брали на себе інвестори з приватного сектору. Створені на приватній основі, ці ресурси повинні були здійснювати свої функції на принципах позитивного державно-приватного партнерства та співробітництва. Але нині жоден з них не функціонує, і взагалі в Україні ця практика діяльності у співпраці з органом, що реалізує державну політику у сфері виконання покарань, не прижилася. Це сталося через об'єктивні причини, аналіз яких та пошук шляхів для їх вирішення і лягли в основу нашого дослідження. Окремо варто наголосити, що реалізувати цю практику вдалося засобами приватного сектору. Проте питання ефективності роботи таких сервісів також є спірним.

Таким чином, мета цього дослідження: визначити, дослідити та проаналізувати основні проблемні питання, що виникали раніше та (або) можуть виникнути в майбутньому при спробі реалізації платних послуг, які можуть надаватися органами та установами виконання покарань, слідчими ізоляторами (їх

виробничими майстернями і підсобними господарствами) та іншими установами Державної кримінально-виконавчої служби, що утримуються за рахунок бюджетних коштів (зокрема, продаж засудженим та ув'язненим продуктів харчування і предметів першої необхідності, художньої або іншої літератури, а також періодичних видань) шляхом запровадження системи інтернет-магазинів з продуктами харчування та речами першої необхідності для засуджених як елемента системи ДКВС України для покращення умов тримання засуджених; запропонувати конкретні шляхи їх вирішення; здійснити дослідження та оцінку ефективності діяльності інтернет-сервісів для формування посилок і передач для засуджених, що діють на приватній основі.

Для цього видається за необхідне виконати такі завдання: здійснити аналіз та оцінку існуючої на даному етапі системи законодавства; вивчити міжнародний досвід із цього питання; знайти та проаналізувати технічні шляхи (можливості) для запровадження системи інтернет-магазинів з продуктами харчування та речами першої необхідності для засуджених; окреслити очікувані результати від запровадження такої системи в майбутньому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У загальних рисах проблеми, пов'язані із забезпеченням належних умов тримання засуджених, та окремі питання інформаційного забезпечення діяльності ДКВС України у своїх працях досліджували такі вчені: А. В. Анісімов, І. В. Арістова, Є. Ю. Бараш, Є. Д. Бондаренко, Л. Брожик, А. Ю. Васіна, Л. Ю. Гордієнко, В. Гришин, Г. П. Стежка,

В. Я. Рубан, Н. С. Калачник, В. Я. Малиновський, А. Ф. Мельник, О. Ю. Оболенський, Т. М. Стоколоса, І. В. Титаренко. Проте питання запровадження інтернет-магазинів з продуктами харчування та речами першої необхідності для засуджених з усіма його аспектами ще жодного разу не піддавалося дослідженню українськими вченими, що обумовлює актуальність даного питання та спонукає науковців, практиків і законодавця звернути більше уваги на його дослідження.

Виклад основного матеріалу. Реагуючи на злочинну діяльність, що вчиняється стосовно держави загалом і окремих її індивідів конкретно, та з метою забезпечення соціальної і національної безпеки суспільства держава, відповідно до своїх функцій, застосовує до осіб, які вчиняють винні протиправні діяння, заходи примусу у виді покарання. Паралельно з цим держава бере на себе обов'язок забезпечити виконання таких покарань відповідно до наявної системи законодавства, а коли йдеться про покарання у виді обмеження чи позбавлення волі – забезпечити належні умови тримання. Вони полягають у дотриманні прав та свобод засуджених, створенні сприятливих побутових і матеріально-технічних умов у місцях відбування покарання, забезпеченні належного харчування, медико-санітарного стану сприятливого соціального клімату та максимальному сприянні в ресоціалізації засудженого. Безперечно, усі вони разом та кожен з них окремо мають абсолютно однакове значення для засудженого в момент відбування ним покарання. Проте нині дедалі частіше причинами бунтів та групової непокорності засу-

джених стають неналежна якість їжі та неможливість одержувати посилки та передачі, а тому вважається за доцільне виділити проблему підвищення якості харчування засуджених та пошуку нових, більш сучасних та технічних шляхів його забезпечення та реалізації як інтернет-магазинів таку, що негайно вимагає оперативного та ефективного рішення.

Умови та якість харчування засуджених постійно піддаються критиці правозахисних організацій та міжнародних спостережних органів. Насамперед, це пов'язано з тим, що нинішня система харчування засуджених з усіма її нормами і правилами є цілком застарілою. І це не дивно, адже досі чинному нормативно-правовому акту – постанові Кабінету Міністрів України від 16 червня 1992 р. № 336 «Про норми харчування осіб, які тримаються в установах виконання покарань, слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби, ізоляторах тимчасового тримання, приймальниках-розподільниках та інших приймальниках Національної поліції що закріплює норми харчування» [8] – у цьому році виповнюється 27 років. За цей час харчові технології пішли далеко вперед. Усвідомлюючи свою помилку, Кабінет Міністрів України 27 грудня 2018 р. схвалив постанову № 1150 «Про норми харчування осіб, які тримаються в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби, місцях тимчасового тримання Державної прикордонної служби, ізоляторах тимчасового тримання, приймальниках-розподільниках для дітей та інших місцях тримання Національної поліції та спеціально відведених місцях

для тимчасового тримання (ізоляторах тимчасового тримання) Служби безпеки» [9], проте набрання нею чинності відбудеться лише з 01 січня 2020 року. Проте особливо нових положень документ не містить, і до того часу засуджені продовжуватимуть харчуватися за застарілими нормами, кухарі, які, до речі, не завжди мають відповідну кваліфікацію, продовжать готувати за застарілими технологічними каратами, а продукти харчування зберігатимуться неналежним чином, відповідно до принципів, що діяли 27 років тому. Як наслідок, такий стан речей призведе тільки до погіршення обстановки в місцях позбавлення волі.

Тому процес реформування харчування засуджених, як і будь-які системні зміни в органах державної влади, варто розпочати з докорінної зміни системи чинного законодавства: приведення його у відповідність до міжнародних стандартів, систематизація, уніфікація. Нові норми мають не просто дублювати положення застарілих документів, що прийняті заново – вони мають пройти повну трансформацію: бути гнучкими, відповідати міжнародним стандартам, сучасним реаліям, сприяти переконанню підходу до процесу організації харчування, його орієнтації на здорову та корисну їжу. Тільки на основі досконалої законодавчої бази можна буде розпочати реальну зміну підходів до харчування.

А поки система законодавства залишається незмінною, проблеми, пов'язані з неналежним харчуванням засуджених, намагаються вирішити шляхом посилок та передач для засуджених від їх рідних і близьких. Сьогодні відповідно до українського законодавства особи, засуджені до

покарання у виді позбавлення волі, та особи що перебувають під вартою, можуть отримувати посилки та передачі без обмеження в їх кількості. За задумом законодавця, це має сприяти покращенню оперативної обстановки, тому що засуджені отримуватимуть якісні та смачні продукти харчування від рідних та близьких, а отже, можна буде припустити, що якість харчування стала кращою. Проте чи так це насправді? Заходи, що мають вирішити одну проблему, спричиняють низку інших. Посилки та передачі нині є основним способом доставлення заборонених предметів в установи виконання покарань. Щодня оперативними співробітниками по всій Україні здійснюється перевірка сотень тисяч посилок, і в більшості з них можна знайти заборонені предмети чи продукти харчування. Це не завжди наркотики чи зброя. Досить часто, це продукти, які не можна передавати через неможливість їх перевірки відповідно до санітарних норм, або продукти, якість яких викликає сумніви. Ефективна перевірка кожної бандеролі, посилки чи передачі у площині всієї країни вимагає залучення до цього процесу значної кількості працівників. У деяких установах виконання покарань унаслідок великого кадрового дефіциту, (близько 5000 тисяч на службу загалом) це важко втілити у життя. Окремо варто звернути увагу на те, що багато засуджених відбувають покарання далеко від місця проживання. Це пов'язано з процесом оптимізації (консервації та ліквідації) установ виконання покарань, що нині відбувається в системі ДКВС, але, на жаль, є неефективним. Сьогоднішня оптимізація зумовлена зменшенням кількості засуджених

(2010 р. – 154 027, 2011 р. – 54 029, 2012 р. – 147 112, 2013 р. – 126 935, 2014 р. – 73 431, 2015 р. – 69 997, 2016 р. – 60 399, 2017 р. – 57 100), але не відповідає сучасним реаліям. Навпаки, це створює додаткові витрати на процес консервування, на переведення засуджених, ліквідовує кадровий потенціал та ґрунтується виключно на сьогоднішні без урахування майбутнього, того, що кількість засуджених може збільшитися, а процес відновлення набагато складніший і триваліший, ніж процес ліквідації. Окремо слід звернути увагу, що упускається принцип територіальності під час визначення місця відбування покарання, який актуальний на міжнародній арені. І, як наслідок, за час, поки посилки пройдуть шлях від відправника до адресата, продукти харчування, що містяться в них, псуються та стають непридатними для вживання або взагалі не доходять до засудженого.

Але чи існує можливість уникнути цього, вирішити окреслені проблеми «одним махом»? На нашу думку, такий спосіб є, його вже давно запровадили у своїх в'язничних системах прогресивні світові країни, у тому числі й наші найближчі сусіди, такі як Чехія, Польща, Словаччина та ін. Так, наприклад, у в'язничній системі Каліфорнії вже давно забули про посилки і передачі, які рідні та близькі засуджених самостійно купують у магазинах, формують та приносять чи надсилають до установ; більше того – вони заборонені. Якщо у засуджених виникає потреба придбати щось, чого їм бракує, вони мають величезні каталоги, через які можна купити майже все, що є в супермаркетах, за винятком алкоголю та продуктів, які швидко псуються

або містять дріжджі та багато цукру. Засуджені замовляють усе: від кросівок, ковбаси, хліба і консервів до чоловічих еротичних журналів (тільки без оголеної натури), телевізорів, плеєрів та фенів. Вони можуть навіть замовляти пісні, які будуть записані на їхніх МРЗ-плеєрах, – усе за додаткові гроші. Уся техніка в каталогах має прозорі корпуси, щоб у ній не можна було ховати заборонених предметів: тут навіть телевізор із повністю прозорим корпусом. Немає жодних магазинних монополій. У кожній в'язниці є декілька каталогів різних компаній, у кожному – сотні найменувань продуктів та інших предметів. Діють жорсткі правила конфлікту інтересів. Тюремні співробітники не можуть отримувати жодних «подарунків» від цих компаній. Максимальна націнка компаній, порівнюючи з ринком, – 25 %. З кожної купівлі 10 % іде на спецфонд засуджених, яким вони можуть користуватися для покращення побуту. Особливо важливим видається те, що родичі засуджених можуть купувати з цих усіх каталогів онлайн [10].

Ще одним прикладом є в'язнична система Шотландії. Передачі з волі тут також заборонені, але шотландські засуджені можуть замовляти безліч продуктів і товарів у віртуальному тюремному магазині. Батарейки – за 50 пенсів, дві літри апельсинового соку – 90 пенсів, півлітри дієтичної «Кока Коли» – 80 пенсів, пачку кави «Нескафе» – 3 фунти 90 пенсів, одноразовий майонез «Хайнц» – 7 пенсів, батончик «Снікерс» – 42 пенси, шампунь «Хедн-Шолдерс» – 2 фунти 62 пенси, гель для душу «Нівея» – 1 фунт. Також у колонії існують додаткові сервіси, що роблять доступними функції фо-

рмування посилок та поповнення рахунку засудженого за межами установи, для рідних чи близьких засуджених в режимі онлайн [11].

Ураховуючи такий міжнародний досвід, неналежні умови харчування засуджених в Україні та складну оперативну обстановку в установах, при внесенні змін до законодавства, що регулює питання харчування засуджених, варто виокремити ряд питань, у тому числі передбачити можливість створення мережі інтернет-магазинів продуктів харчування та предметів першої необхідності для засуджених за рахунок інвестицій від партнерів і спонсорів з приватного сектору. Саме через відсутність законодавчого підґрунтя для розробки таких ресурсів, дієвих механізмів сертифікації таких продуктів, місць для зберігання та способів доставки зазнали невдачі спроби організації таких магазинів у 2011 та 2013 роках. Якщо за допомогою науковців, практиків громадських активістів та інших зацікавлених суб'єктів розумно прописати всі ці моменти, система інтернет-магазинів буде активно функціонувати вже у найближчому майбутньому. Особливу увагу при розгляді цього питання варто звернути на організаційно-правову форму створених платформ, сферу управління, до якої вони належать. На нашу думку, доцільним видається розглянути варіант пошуку інвесторів серед приватного сектору, громадських чи міжнародних організацій, що дозволить або запровадити окрему торговельну мережу, або розвинути окремий (для засуджених) напрям на базі вже існуючої. Це дозволить бути впевненим у якості та сертифікації продуктів, зведе відсоток заборонених предметів та продуктів харчування до мінімуму та

пришвидшить процес отримання засудженими посилок і передач зі свіжими та якісними продуктами. Родичі засуджених зможуть уникнути тривалих черг в установах, щоб передати передачу, зможуть економити час та гроші.

Об'єктивно, з іншого боку, необхідно згадати про те, що сьогодні вже існує одна інтернет-платформа – служба «Стіл замовлень» [12], яка дозволяє в режимі онлайн сформувати посилку з товарів різноманітного асортименту та доставити її в будь-яку установу по всій країні, але принципи організації її діяльності суттєво відрізняються від запропонованих нами. По суті, використовуючи цей сервіс, родичі справді формують заказ онлайн, що на перший погляд, дуже схоже на запропоновану нами модель, проте питання ефективності роботи служби варто піддати сумніву. Ознайомившись із сайтом сервісу, не до кінця можна зрозуміти, на основі якої нормативно-правової бази діє ця платформа, яким чином продукти проходять сертифікацію, хто, як і де їх пакує, яким чином та де їх придбано чи виготовлено, чи не погодиться «приватник» за окрему плату покласти заборонені продукти та предмети до посилки. Сама ж інтернет-платформа має застарілу інформацію, наприклад, стосовно кількості посилок, хоча ми вже зазначали, що на сьогодні обмежень у цьому питанні більше немає. Асортимент товарів відносно невеликий, а вартість такої послуги, на нашу думку, дещо завищена, ураховуючи те, що доставка відбувається не кожного дня, а тільки в певний період.

У свою чергу, працівники установ, які стикалися з посилками та передачами, сформованими за допомогою цього сервісу, зазначають, що

такі посилки ще важче перевіряти. Вони дуже дивно запаковані, часто продукти харчування всередині знаходяться не в оригінальній упаковці, банальна відсутність маркування не дозволяє зробити висновки про термін придатності продуктів, а їх якість залишається під сумнівом. Але в умовах відсутності конкуренції сервіс користується популярністю.

Тому варто якнайшвидше створювати конкурентоздатну платформу, інтернет-магазин продуктів харчування та предметів першої необхідності для засуджених, що працюватиме на засадах державно-приватного партнерства, за підтримки чи в рамках взаємодії зі службою, дозволить уникнути окреслених проблем і забезпечити належне надання послуг з продажу засудженим та ув'язненим продуктів харчування і предметів першої необхідності, підвищити рівень і якість харчування для засуджених загалом.

Висновки. Слід зазначити, що:

- наявна сьогодні система організації харчування є застарілою та повною мірою не відповідає ані міжнародним стандартам, ані сучасним реаліям;

- процес реформування системи харчування засуджених має розпочатися з удосконалення законодавства, що регулює це питання, забезпечити перебудову системи органів у структурі ДКВС України відповідно до нової процедури забезпечення належного харчування. Так, наприклад, давно варто переглянути норми харчування, додати в них інші продукти, у тому числі органічні. Що ж до переліку платних послуг, які можуть надаватися установами виконання покарань, то його давно варто розширити з урахуванням су-

часного стану справ. Що ж стосується теми нашого дослідження, то пункт 12 переліку варто викласти в такій редакції: «надання послуг з продажу засудженим та ув'язненим продуктів харчування і предметів першої необхідності, у тому числі за допомогою мережі Інтернет та інших технічних засобів, використання яких не суперечить режиму відбування покарання».

На основі міжнародного досвіду, цінностей та пріоритетів розвитку суспільних відносин та традиційних принципів інформаційного суспільства необхідно використати сучасні технології для вирішення проблем, пов'язаних з незадовільним харчуванням засуджених, шляхом:

- створення інтернет-сайтів (інтернет-магазинів) з продуктами харчування та предметами першої необхідності для засуджених, що працюватимуть за підтримки чи в рамках взаємодії зі службою, для того, щоб рідні та близькі мали можливість сформувати й надіслати посилку чи передачу засобами інтернет-зв'язку;

- установлення в установах виконання покарань спеціальних терміналів або каталогів тощо, які дозволять засудженим самостійно оформлювати замовлення з даної, розробленої виключно для них інтернет-платформи, без доступу до мережі Інтернет, аби уникнути негативних чинників від її використання;

- розглянути можливість запровадження в установах виконання покарань системи банківських карток, розроблених виключно для засуджених, для оперативного зарахування на них заробітної плати, якщо засуджений працює, та для використання їх для безготівкової оплати товарів і послуг.

Зазначені заходи не тільки дозволять покращити якість та рівень харчування, а й сприятимуть ресоціалізації засуджених, які, перебуваючи в установах виконання покарань, уже навчаються торгово-економічним відносинам засобами інтернет-зв'язку та на основі сучасних технологій. А оплата послуг картою чи оформлення інтернет-замовлення не викличе труднощів після звільнення.

Паралельно з цим доцільним видається розглянути можливість

організації харчування засуджених іншими засобами державно-приватного партнерства. Це полягатиме в передачі функцій з приготування їжі професійним кейтеринговим компаніям, що дозволить підняти якість харчування засуджених на абсолютно новий рівень. Але через новаторство цього питання його теж слід ґрунтовно науково дослідити, але вже в інших працях.

Список використаних джерел

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2017 р. № 654-р «Про схвалення Концепції реформування (розвитку) пенітенціарної системи України на 2017–2020 рр.». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/654-2017-%D1%80> (дата звернення 08.06.2019).
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 8 серпня 2007 р. № 1017 «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися органами та установами Державної кримінально-виконавчої служби». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1017-2007-%D0%BF> (дата звернення 08.06.2019).
3. Лисенко М. І. Ізоляція засуджених до позбавлення волі на певний строк у виправних колоніях : дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2017. 218 с.
4. Узагальнені статистичні дані «Про основні показники службової діяльності установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України». Інститут кримінально-виконавчої служби. м. Київ, 2017. 312 с.
5. Wedeaf «Флешмоб у пам'ять Майкла Джексона» (12.12.2011) <<https://www.youtube.com/watch?v=Sm0VLR0xXwo>> (дата звернення 08.06.2019).
6. Про стан використання сучасних інформаційних технологій та технічних засобів для надання засудженим послуг на придбання продуктів харчування і предметів першої потреби. Матеріали засідання колегії ДПтС України (Харків 27 травня 2011 року № 5РК).
7. Українські новини «В Україні з'явився перший інтернет-магазин для ув'язнених» (12 August 2013) <<https://ukranews.com/ua/news/206376-v-ukraini-z-yavuvysya-pershyu-internet-magazyn-dlya-uv-yaznenykh>> (дата звернення 08.06.2019).
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 16 червня 1992 р. № 336 «Про норми харчування осіб, які тримаються в установах виконання покарань, слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби, ізоляторах тимчасового тримання, приймальниках-розподільниках та інших приймальниках Національної поліції що закріплює норми харчування» <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/336-92-%D0%BF>> (дата звернення 08.06.2019).
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 р. № 1150 «Про норми харчування осіб, які тримаються в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби, місцях тимчасового тримання Державної прикордонної служби, ізоляторах тимчасового тримання, приймальниках-

розподільниках для дітей та інших місцях тримання Національної поліції та спеціально відведених місцях для тимчасового тримання (ізоляторах тимчасового тримання) Служби безпеки» <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-2018-%D0%BF>> (дата звернення 08.06.2019).

10. Тюрми Каліфорнії: як живуть в'язні, політика закладів, безпека та інші спостереження. Україна кримінальна. 08 червня 2019 року. URL: <http://cripo.com.ua/gangsters/tyurmi-kaliforniyi-yak-zhivut-v-yazni-politika-zakladiv-bezpeka-ta-inshi-sposterezheniya/> (дата звернення 08.06.2019).

11. Лещенко С. Шотландська тюрма. Інша планета порівняно з Лук'янівським СІЗО. *Українська правда*. 26 червня 2012 року. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2012/06/26/6967491> (дата звернення 08.06.2019).

12. Служба «Стол заказов»: передачи заключенным или лицам, находящимся под стражей. URL: <http://vitk.com.ua> (дата звернення 08.06.2019).

References

1. Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayini vid 13 veresnya 2017 r. № 654-r «Pro shvalennya Konceptiyi reformuvannya (rozvitku) penitenciarneyi sistemi Ukrayini na 2017–2020 rr.». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/654-2017-%D1%80> (accessed: 08.06.2019) [in Ukrainian].

2. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayini vid 8 serpnia 2007 r. № 1017 «Pro zatverdzhennya pereliku platnih poslug, yaki mozhut nadavatisya organami ta ustanovami Derzhavnoyi kriminalno-vikonavchoyi sluzhbi». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1017-2007-%D0%BF> (accessed: 08.06.2019) [in Ukrainian].

3. Lisenko, M. I. (2017). Izolyaciya zasudzhzenih do pozbavleniya voli na pevnij strok u vipravnih koloniyah (Dis. ... kand. yurid. nauk). Harkiv [in Ukrainian].

4. Uzagalneni statistichni dani «Pro osnovni pokazniki sluzhbovoyi diyalnosti ustanov vikonannya pokaran ta slidchih izolyatoriv Derzhavnoyi kriminalno-vikonavchoyi sluzhbi Ukrayini». Institut kriminalno-vikonavchoyi sluzhbi. Kiyiv, (2017) [in Ukrainian].

5. Fleshmob u pamyat Majkla Dzheksona. Wedeaf (12.12.2011) <<https://www.youtube.com/watch?v=Sm0VLR0xXwo>> (accessed: 08.06.2019) [in Russian].

6. Pro stan vikoristannya suchasnih informacijnih tehnologij ta tehnicnih zasobiv dlya nadannya zasudzhzenim poslug na pridbannya produktiv harchuvannya i predmetiv pershoji potrebi. Materiali zasidannya kolegiyi DPtS Ukrayini (Harkiv 27 travnya 2011 roku № 5RK) [in Ukrainian].

7. Ukrayinski novini «V Ukrayini z'yavivsyia pershij internet-magazyn dlya uv'yaznenih» (12 August 2013) <<https://ukranews.com/ua/news/206376-v-ukraini-z-yavyvsya-pershyi-internet-magazyn-dlya-uv-yaznenykh>> (accessed: 08.06.2019) [in Ukrainian].

8. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayini vid 16 chervnya 1992 r. № 336 «Pro normi harchuvannya osib, yaki trimayutsya v ustanovah vikonannya pokaran, slidchih izolyatorah Derzhavnoyi kriminalno-vikonavchoyi sluzhbi, izolyatorah timchasovogo trimannya, priymalnikah-rozpodilnikah ta inshih priymalnikah Nacionalnoyi policiyi sho zakriplyuye normi harchuvannya» URL: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/336-92-%D0%BF>> (accessed: 08.06.2019) [in Ukrainian].

9. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayini vid 27 grudnya 2018 r. № 1150 «Pro normi harchuvannya osib, yaki trimayutsya v ustanovah vikonannya pokaran ta slidchih izolyatorah Derzhavnoyi kriminalno-vikonavchoyi sluzhbi, miscyah timchasovogo trimannya Derzhavnoyi prikordonnoyi sluzhbi, izolyatorah timchasovogo trimannya, priymalnikah-rozpodilnikah dlya ditej ta inshih miscyah trimannya Nacionalnoyi policiyi ta specialno vidvedenih miscyah dlya timchasovogo trimannya (izolyatorah timchasovogo

trimannya) Sluzhbi bezpeki» URL: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-2018-%D0%BF>> (accessed: 08.06.2019) [in Ukrainian].

10. Tyurmi Kaliforniyi: yak zhivut v'yazni, politika zakladiv, bezpeka ta inshi sposterezheniya. *Ukrayina kriminalna* (08 chervnya 2019 roku). URL: <http://cripo.com.ua/gangsters/tyurmi-kaliforniyi-yak-zhivut-v-yazni-politika-zakladiv-bezpeka-ta-inshi-sposterezheniya/> (accessed: 08.06.2019) [in Ukrainian].

11. Leshenko S. Shotlandska tyurma. Insha planeta porivnyano z Luk'yanivskim SIZO. *Ukrayinska pravda*. 26 chervnya 2012 roku. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2012/06/26/6967491> (accessed: 08.06.2019) [in Ukrainian].

12. Sluzhba «Stol zakazov»: peredachi zaklyuchennym ili licam, nahodyashimsya pod strazhej. URL: <http://vitk.com.ua> (accessed: 08.06.2019) [in Ukrainian].

Ye. Barash, Doctor of Law, Professor, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine, Head of the Institute of Criminal-Executive Service

ORCID ID: 0000-0002-8402-061X

A. Samosionok, Master in Law, Junior Research Assistant of the Scientific-Research Centre on Activities of the Bodies and Establishments of the State Criminal-Executive Service of Ukraine and Probation of Institute of Criminal-Executive Service

Administrative and legal aspects of providing the services to the convicts and inmates through the digitalization prism

The twentieth century in the history of mankind became the era of progress, the "technological miracle", the time of the rapid growth of the latest technologies role, in general. There has been a transition from the post-industrial society to the new stage of the social relations development, namely the information society stage, in which the main activities of the public authorities, NGOs and all human life, in general, moved to the upper technological level and gave rise to the new relations in the information sphere.

Under the influence of the globalization processes in the current conditions of the information society development in Ukraine, as well as in the whole world, it seems impossible to imagine any sphere of the state or public activity, which is not imbued with the latest information technologies. The latter have rapidly burst into our life and have radically changed it.

Unfortunately, not many people fully use of the modern progressive achievements, although it often seems very necessary. The State Criminal-Executive Service of Ukraine is not an exception. Despite its permanent reforms, which made many changes in the system of the relevant legislation, in the system of the penal bodies and establishments, in the order of the execution of penalties and sanctions and even in the very purpose of the punishment, the modern innovations in the sphere of the information technologies were always skin-deep and superficial.

At present the ideological change in the approach to the process of enforcement and serving the sentences has already taken place. The new principles are put into the foundation of the state criminal-executive policy, namely: the unconditional observance of the convicts' rights and freedoms, ensuring the proper conditions of the custody; refusal of the punitive punishment; moving to the

resocialization, rehabilitation and correctional work as the main criterion during and after serving the sentences in order to prepare inmates to return to the open society; the professionally motivated personnel, openness and transparency for the society; adequate funding, as well as the continuous introduction of the advanced technical and technological innovations.

Although it is unambiguously difficult to say, whether all the principles are fully implemented in our country, the introduction of the advanced technical and technological innovations at the Ukrainian penal bodies and establishments is not sufficient in comparison with the foreign counterparts and partners. The technological innovations are very rare in our system. The State Criminal-Executive Service of Ukraine is not even fully equipped with the simplest technical means, such as computers and printers. The technical security and supervision systems are old and completely outdated. They should be replaced.

In such situation it would seem that it is not appropriate to speak about the «digitization» of the system of enforcement of sentences. However, in our opinion, it should become one of the main spheres of reforming the State Criminal-Executive Service of Ukraine. First of all, it will bring only positive changes and save both human and financial resources, as well as bring the Ukrainian penitentiary system into the same level with its foreign partners.

Keywords: *convicts; «Internet shop»; space norms; nutrition norms; site; information technologies.*

Надійшла до редакції 01.07.2019